

**Муниципальное казённое общеобразовательное учреждение
«Джаванкентская СОШ им. М.Х. Рамазанова»**

**Конспект урока на тему:
«Лексика шагъаргъа сапар»**

Класс:5

**УМК: учебник «Родного языка 5 класса Хангишиев Ж.М. «Издательство НИИ
педагогике», 2005г.**

**Образовательная технология: развивающая технология, здоровьесберегающая
технология, игровые технологии.**

**Ответственный учитель 5 класса : Айдекова Кишдей
Гусейхановна**

*Директор школы:
И. М. Султанкулов.*

**с. Джаванкент
2022г.**

Дарсны темасы: Лексика шагъаргъа сапар.

Дарсны муратлары:

1 «Лексика» бёлюкден яшланы билим мердешлерин тергемек ва толумлашдырмакъ.

2. Яшланы оьзбашына билим алмагъа, пайдалы маълуматланы топлап ва къоллап бажармакъ.

3. Тил культурасын, чебер охувун тергемек, яхшы къылыкъланы яшларда тарбияламакъ.

Къурулушуна гёре дарс - беклешдирип дарс.

1. Къурум мюгълет. Саламлашыв.

Дарс – сапар дарс экенни англатыла (нестандартный формадагъы дарс)
Булай сатырлар булан башлана:

Сапар чыгъайыкъ, яшлар,

Дюнья сырын билейик.

Яшавда ёлугъагъан

Гъар-бир затны гёрейик.

Яшлар, биз къайда барма деп онгарылабыз?

-Сапар чыкъма...

Сапар деген сёзню маънасын неик англайсыз?

- Жаваплар бериле, слайдлар гёрсетиле.

1. Башлап биз барабыз театр гъа. Слайд: театрны гёрюнюшю,

Б. Муратова гъа салынгъан эсделик ва булай сатырлар:

Халкъны сюювюн алгъан

Бийке къызы Барият,

Янынга гелгенлени

Юреги бола бек шат.

«Молла Насретдин» спектаклден гёрюнюш.

Яшлар тергевлю тынглайлар, сёйлевюне тергев бериле.

Тапшурув.

Не йимик сёзлер яда сёзтагъымлар бизге ёлукъду?

- Бирикген сёзтагъымлар: эрши болдукъ элlege, къодукъ заманында, гъанкюню йимик туюген бусанг, яллап-чиркип бара...

2 .Музей. Слайдны ичинде булай сатырлар:

Яшлар, гелигиз, биз агъав булан бырынгъы йырын йырлайыкъ:
Гъай аман, Къойсув ягъа,
Гъей, ялкъгъанда йыбанмагъа...
(Йырны яшлар булан агъав йырлай)

Яшлар , агъавну ёмакъларына тынглайыкъ.

Слайдлар ачыла: ёмакъланы билемисиз?

Суратлар гёрсетиле, шоллагъа къарап яшлар жаваплар айталар,
къысгъача маънасы айтыла.

Эсгиленген ва тарихи сёзлер эсгерилди. Оланы нечик айырабыз?

Слайд:

Мен мактапгъа бараман,
Къалам булан язаман,
Танапусгъа чыгъаман...

Къул, озден, нёкер, шавхал

Бири бакъмай бурулуп...

Къайсы сатырларда тарихи сёзлер , къайсы сатырларда эсгиленген сёзлер?
Тюз жавапны беригиз, бери багъып гелигиз.
- Яшлар агъавгъа тюз жаваплар къайтара.

5. Оюн белюклер булан.

6. « Булакъ башда». Видео –ролик

Сувгъа гелген къатынланы сёйлевюне тынеглайыкъ. Олар къайсы диалектде сёйлей ва нени гъакъында билейик.

Яшлар жаваплар бере:

- Къатынлар гъайдакъ диалектде сёйлей, тарбиялав маънасы бар олар этеген лакъырны – къызланы охуву, оланы бирлер охутмай, уй-эшик этип къоягъан аналаны келпетлери ачыла...

7. Ашхана. Ашхана да недир ,яшлар?

-Жаваплар бериле.

Яшлар, биз арыма да арыдыкъ, ач да болдукъ, ашханагъа гелейик.

**Слайд ачыла: Суратлар ашбаз ва ону кырыында печь,
печни уьстюнде къайнайгъан къазан.**

Булай жумла да бар: **Къазан чы къайнай, къазанчы буса къайнамай.**

Яшлар, не маънасы бар бу жумланы? Жумлада нечик сёзлер ёлукъду?

Яшлар тюз жаваплар бере:

къайнай - къайнамай - къаршыдашлар.

къазанчы къайнамай – гёчюм маънада

-чы, чи неге биринде айры языла, бирисинде къошлуп языла?

Касбу англатагъан сёзлер : къазанчы, тюкенчи, сабанчы, къойчу... бирче языла.

Шу жумланы тептерлеге язайыкъ ва англатыв берейик.

Яшлар жаваплар берелер. Китапдагъы бир тапшурувдан гесек языла. Кёп маъналы ва бир маъналы сёзлени айырып билер йимик.

8. Рефлексия. Яшлар, сиз сапарыбызда не ерлерде болдукъ?

Шагъарны къайсы ерин ушатдыгъыз?

Не ерде сизге четимликлер ёлукъду?

Гъали сиз оъзюгюзню къыйматлагъыз.

Мен сизге берген тюрлю тюздеги карточкаланы гётеригиз.

Къызыл тюз «3» – мен бек билмедим, къыйынлы эди.

Сари тюз «4» – мен орта гъисапда билемен

Яшыл тюз «5» – магъа бары да зат англашылды, яхшы билемен.

Муна , яшлар сиз оъзюгюзню къыйматладыгъыз, барыгъыз сари ва яшыл тюзлени гётердигиз.

9. Уьйге иш. Тапшурув 65 барыгъызгъа да, Женнет ва Саламат диалект сёзлер де язажакъ, Супуяханым, Гюлбарият адабият асарлардан тарихи сёзлер булангъы жумлалар да язажакъ.

Мен сизге разимен, кёп савболугъуз. Бизин гёнгюбюз хош, къумукъ йыргъа тынглай туруп къайтайыкъ.

Дарс битди, савболугъуз.